№ 6(34) 2024
НАУКА і ТЕХНІКА СЬОГОДНІ
серії: право, економіка, педагогіка, техніка, фізико-математичні науки

УДК 352/354(477)

https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-6(34)-70-83

Бухтіярова Ірина Геннадіївна кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Національна академія внутрішніх справ, пл. Солом'янська, 1, Київ, 03151, тел.: (050) 722-80-66, https://orcid.org/0000-0001-6348-9577

Бухтіяров Олексій Анатолійович кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи, Державний податковий університет Міністерства фінансів України, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, 08200, тел.: (095) 333-33-25, https://orcid.org/0000-0002-6372-0756

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУМІЩЕННЯ ПОСАД ТА СУМІСНИЦТВА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню обмежень, які виникають у особи при вступі на публічну службу. Громадяни України вступаючи на публічну службу отримують права та повноваження у вирішенні публічних справ. Разом з тим, вони повинні розуміти, що служба в публічних органах передбачає і отримання певних обов'язків, заборон та обмежень. Особа стає представником публічної влади і має демонструвати високі моральні якості, а саме: вихованість та культуру у спілкуванні, підтримувати авторитет публічного органу і усіляко сприяти його підвищенню, дотримуватися антикорупційного законодавства тощо.

Метою статті є комплексне дослідження та аналіз чинного законодавства України, узагальнення практики його реалізації, результатів загальнотеоретичних і спеціальних напрацювань надати ґрунтовну характеристику сумісництву та суміщенню посад в публічній службі та охарактеризувати їх відмінності.

Для належного регулювання діяльності публічних службовців необхідне чітке визначення всіх обмежень, які з'являються одночасно з вступом на публічну службу. Одним із найактуальніших питань є обмеження займатися сумісництвом та суміщенням, яке закріплене в Законі України «Про запобігання корупції». Суть зазначеної норми полягає в тому, що особи уповноважені на виконання функцій держави не мають право одночасно займатися іншою оплачуваною діяльність крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської

практики із спорт або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України. Проаналізувавши законодавство України щодо даного питання ми з'ясували, що законодавець не надав чіткого визначення всіх дозволених видів діяльності, отже це питання потребує конкретизації та подальшого вивчення.

Ключові слова: публічна служба, сумісництво, суміщення, заборони, обмеження, антикорупційне законодавство.

Bukhtiiarova Iryna Gennadiyevna candidate of legal sciences, associate professor of the Department of Public Management and Administration, National Academy of Internal Affairs, 03151, Kyiv, sq. Solomyanska, 1, phone: +380507228066, https://orcid.org/0000-0001-6348-9577

Bukhtiiarov Oleksii Anatoliyovych candidate of legal sciences, associate professor of the Department of Law Enforcement of the Educational and Scientific Institute of Economic Security and Customs Affairs, State Tax University of the Ministry of Finance of Ukraine, 08200, Kyiv Region, Irpin, St. 31 University Street, phone: +380953333325, https://orcid.org/0000-0002-6372-0756

COMPARATIVE-LEGAL CHARACTERISTICS OF COMBINATION OF POSITIONS AND COMBINATION DURING PUBLIC SERVICE

Abstract. The article is devoted to the study of limitations that arise in a person when entering public service. Citizens of Ukraine, entering the public service, receive rights and powers in solving public affairs. At the same time, they should understand that service in public bodies also involves receiving certain duties, prohibitions and restrictions. A person becomes a representative of public authority and must demonstrate high moral qualities, namely: education and culture in communication, support the authority of a public body and contribute to its improvement in every possible way, comply with anti-corruption legislation, etc.

The purpose of the article is a comprehensive study and analysis of the current legislation of Ukraine, a generalization of the practice of its implementation, the results of general theoretical and special studies, to provide a thorough description of co-operation and the combination of positions in the public service and to characterize their differences.

In order to properly regulate the activities of public servants, a clear definition of all restrictions that appear simultaneously with entry into public service is necessary. One of the most urgent issues is the restriction of engaging in part-time work and combining, which is enshrined in the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption». The essence of the specified norm is that persons authorized to perform the functions of the state do not have the right to engage in other paid activities at

the same time, except for teaching, scientific and creative activities, medical practice, instructor and judicial practice in sports or entrepreneurial activity, unless otherwise provided by the Constitution or laws of Ukraine. Having analyzed the legislation of Ukraine on this issue, we found out that the legislator did not provide a clear definition of all permitted types of activities, so this issue needs to be specified and further studied.

Keywords: public service, part-time work, combination, prohibitions, restrictions, anti-corruption legislation.

Постановка проблеми. Громадяни України вступаючи на публічну службу отримують права та повноваження у вирішенні публічних справ. Разом з тим, вони повинні розуміти, що служба в публічних органах передбачає і отримання певних обов'язків, заборон та обмежень. Особа стає представником публічної влади і має демонструвати високі моральні якості, а саме: вихованість та культуру у спілкуванні, підтримувати авторитет публічного органу і усіляко сприяти його підвищенню, дотримуватися антикорупційного законодавства тощо.

Для належного регулювання діяльності публічних службовців необхідне чітке визначення всіх обмежень, які з'являються одночасно з вступом на публічну службу. Одним із найактуальніших питань є обмеження займатися сумісництвом та суміщенням, яке закріплене в Законі України «Про запобігання корупції». Суть зазначеної норми полягає в тому, що особи уповноважені на виконання функцій держави не мають право одночасно займатися іншою оплачуваною діяльність крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорт або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України. Проаналізувавши законодавство України щодо даного питання ми з'ясували, що законодавець не надав чіткого визначення всіх дозволених видів діяльності, отже це питання потребує конкретизації та подальшого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання правового регулювання питання сумісництва та суміщення в публічній службі зокрема у питанні дослідження заборони займатися іншою оплачуваною діяльністю певним категоріям публічних службовців можна виокремити праці таких авторів, як В. Білик, Т. Василевська, В. Галунько, О. Єщук, О. Онищук, І. Пастух, С. Рівчаченко, О. Токар-Остапенко. Питання сумісництва та суміщення посад в публічній службі належить до порушення антикорупційного законодавства , яке свого часу вивчали такі науковці як, В. Александров, і. Бухтіярова, В. Колпаков, О. Кузьменко, М. Мельник, І. Пастух, С. Стеценко, О. Стрельченко, І. Яцків та ін. Натомість особливості службового сумісництва поліцейських цілеспрямовано не досліджували.

Метою статті є комплексне дослідження та аналіз чинного законодавства України, узагальнення практики його реалізації, результатів загальнотеоретичних і спеціальних напрацювань надати ґрунтовну характеристику сумісництву та суміщенню посад в публічній службі та охарактеризувати їх відмінності.

Виклад основного матеріалу. Вступаючи на публічну службу особа приймає Присягу, яка наділяє її певними правам у публічній сфері та накладає обов'язки, щодо неухильного дотримання Присяги та своїх функціональних обов'язків. Разом з тим на особу покладаються певні обмеження щодо її діяльності. Окрім цього у зв'язку зі специфікою займаної посади, відносно неї починають діяти передбачені антикорупційним законодавством обмеження і заборони. Ці обмеження і заборони для публічних службовців викликані певними особливостями виконуваних ними державних функцій і службових повноважень. Основною метою цих правових обмежень є забезпечення прозорого, неупередженого й ефективного існування й функціонування інституту державної служби, створення захисних бар'єрів, щоб унеможливити зловживання державних службовців, створення необхідних умов для належного виконання посадових повноважень. Державний службовець зобов'язаний неухильно дотримуватись обмежень і заборон, які передбачені антикорупційним законодавством, а також уникати дій, які можуть стати підставою для підозри його в корупційних діяннях.

Відповідно до статті 25 Закону України «Про запобігання корупції» передбачено спеціальні обмеження які поширюються на діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування, а саме щодо: сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності [1]. Ці обмеження створені з метою запобігання корупції в Україні і мають превентивний характер. Саме заборона паралельно займатися оплачуваною діяльністю (окрім деяких її видів) і становить їх сутність. Враховуючи те, що ці обмеження закріплено на законодавчому рівні, то строком їх дії є весь період перебування особи на державній службі. Зміни і винятки до них можуть бути внесені виключно іншими законами. До того ж, законодавством України передбачено кримінальну, адміністративну та дисциплінарну відповідальність за порушення державними посадовцями цих обмежень і заборон.

Досить цікавим фактом, є те, що в Законі України «Про державну службу» законодавець не висвітлив дане питання щодо суміщення державних службовців в окремій статті, тому, слід аналізувати інші законодавчі акти в яких згадується «суміщення».

Правильне розуміння поняття «суміщення» посад у публічній службі має важливе значення і сприяє формуванню обізнаності, компетентності і в подальшому законному виконанню покладених обов'язків на осіб, що перебувають на публічній службі.

Суміщення однозначно слід відрізняти від сумісництва, оскільки це зовсім різні поняття. Відповідно до частини 2 статті 21 Кодексу законів про працю України встановлено, що працівник має право реалізувати свої здібності до продуктивної і творчої праці шляхом укладення трудового договору на одному або на декількох підприємствах, установах, організаціях якщо інше не передбачено законодавством, колективним договором чи угодою. Така заборона також не поширюється на викладацьку, наукову і творчу діяльність, інструкторську та суддівську спортивну практику [2].

Під суміщенням посад, загалом розуміють поєднання працівником із своєю основною роботою на основі трудового договору, додаткової роботи, що передбачена іншою посадою. Тобто, на працівника покладаються додаткові функції, наприклад, тимчасово виконуючого обов'язки, у разі тимчасової відсутності працівника (перебування у відпустці, на лікарняному або ця посада є вакантною) без звільнення від основної роботи [2]. Отже, це розширення кола обов'язків працівника з подальшим отриманням за це певної доплати (компенсації). Суміщення може бути постійним або тимчасовим. При суміщенні робота виконується паралельно з основною, додатковий час на виконання роботи не надається і окремий графік теж не встановлюється.

Таким чином, можна зазначити, що суміщення посад допускається тільки в тих випадках, коли працівник за своєю кваліфікацією зможе забезпечити ефективне і якісне виконання як основної, так і додаткової роботи пов'язаної з суміщенням. Суміщення посад можливе, як правило, в межах тієї ж категорії персоналу, до якої відноситься даний працівник.

Відмінності роботи за сумісництвом та суміщенням професій (посад) зазначені і у Постанові Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 26 серпня 2020 № 127/26237/17 [3].

Суміщення професій (посад) - це виконання працівником на тому ж підприємстві поряд із основною роботою, встановленою його трудовим договором, додаткової роботи за іншою професією (посадою).

У разі суміщення професій (посад): робота за другою посадою не відображається в табелі обліку використання робочого часу; друга посада залишається вакантною; для допущення працівника до роботи за суміщенням посад, за загальним правилом, достатньо подання заяви працівником та видачі керівником наказу про суміщення; окремий трудовий договір не укладається, запис у трудову книжку про суміщення не вноситься; порядок оплати праці встановлюється на підставі положень колективного договору та вказується у наказі про суміщення; оплата роботи за другою посадою на законодавчому рівні класифікується як надбавка до заробітної плати.

Суміщення професій (посад) дозволяється, як правило, в межах тієї ж категорії персоналу, до якої відноситься даний працівник. При виконанні робіт за суміщенням працівникові встановлюються доплати до основної заробітної

плати. Передумовою суміщення професій (посад) є наявність вакансії суміщуваної професії (посади) в штатному розписі [7].

Щодо питання оплати праці при суміщенні професій (посад) необхідно зауважити, що в обов'язковому порядку до звичайної заробітної плати працівника здійснюється нарахування відповідної доплати.

На відміну від роботи за сумісництвом, що оплачується пропорційно відпрацьованому часу, доплати при суміщенні професій (посад) встановлюються у фіксованих відсотках до тарифної ставки (окладу).

Розмір доплат встановлюється у колективному договорі підприємства або в іншому локальному акті, що регулює питання оплати праці (наприклад, положення про оплату праці). Чинне законодавство України не визначає конкретні розміри відповідних доплат для приватної (небюджетної) сфери [3]. При цьому, суміщенням є виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника.

Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності не поширюються на: депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі); присяжних; помічників-консультантів народних депутатів України; працівників секретаріатів Голови Верховної Ради України, Першого заступника Голови Верховної Ради України та заступника Голови Верховної Ради України; працівників секретаріатів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України; працівників патронатних служб у державних органах [1].

Сумісництво – це виконання працівником, крім основної, іншої регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому чи на іншому підприємстві, в установі, організації або у суб’єкта господарювання фізичної особи по найму [4].

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1993 року № 245 «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» встановлено, що робітники, спеціалісти і службовці державних підприємств, установ і організацій мають право працювати за сумісництвом, тобто виконувати, крім своєї основної, іншу роботу на умовах трудового договору [5; 7]. Працівники можуть працювати на умовах сумісництва на тому ж самому або іншому підприємстві, в установі, організації або за наймом по трудовому договору у вільний від основної роботи час. Для того, щоб працювати за сумісництвом, згода адміністрації за місцем основної роботи не потрібна.

У цій постанові передбачено, що крім працівників, яким законодавством заборонено працювати за сумісництвом, також не мають права працювати за сумісництвом і керівники державних підприємств, установ та організацій, їхні заступники, керівники структурних підрозділів (цехів, відділів, лабораторій

і т.д.) та їхні заступники (за виключенням наукової, викладацької, медичної і творчої діяльності).

У ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції» міститься заборона щодо осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а саме: займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю якщо інше не передбачено Конституцією або законами України [1].

Також, Конституцією України і законами України можуть бути встановлені інші або додаткові спеціальні обмеження щодо сумісництва та суміщення для окремих посад.

Отже, щоб досконало розкрити дане питання, слід проаналізувати низку нормативно-правових актів, які безпосередньо стосуються теми дослідження і розтлумачити, що розуміється під кожним видом діяльності, яким дозволено займатися публічним службовцям.

Викладацька діяльність – це діяльність, яка спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти (лекція, семінар, тренінг, курси, майстер-клас, вебінар тощо), та яка провадиться педагогічним (науково-педагогічним) працівником, самозайнятою особою (крім осіб, яким така форма викладацької діяльності заборонена законом) або іншою фізичною особою на основі відповідного трудового або цивільно-правового договору (п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про освіту») [6].

Отже, під викладацькою діяльністю можна розуміти діяльність особи – викладача тієї чи іншої навчальної дисципліни в освітньому закладі, яка полягає в читанні лекцій, проведенні семінарів, практичних та інших занять, гуртків, секцій, веденні уроків і т.д. Особу, яка проводить викладацьку і виховну роботу, називають педагогом. Тому, можна узагальнити, що викладацька діяльність – це лише та частина педагогічної діяльності, яка не охоплює виховну роботу.

Беручи до уваги зміст наведеного вище визначення, а також закріплені у законодавстві різні види освіти (ст. 8 Закону України «Про освіту») та форми її здобуття (ст. 9 Закону України «Про освіту»), викладацьку діяльність можуть здійснювати не тільки заклади освіти (юридичні особи приватного чи публічного права та фізичні особи – підприємці) та їх педагогічні чи науково-педагогічні працівники, а й будь-яка фізична особа. До того ж така діяльність може здійснюватися у різних формах, у тому числі, як репетиторство, читання лекцій, проведення тренінгів, вебінарів, семінарів тощо.

Встановлено, що викладацька діяльність не може здійснюватися на користь юридичних осіб, через те, що такі особи не є здобувачами освіти (п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про освіту») [6].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» закріплено визначення: наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження [8].

Результатом наукової діяльності є одержання якісно нових знань, у зв'язку з чим не може вважатися науковою діяльністю, наприклад, надання послуг технологічного консалтингу, оскільки результатом таких послуг є застосування вже наявних знань і досвіду однієї особи (консультанта) для вирішення завдань, що постають у діяльності іншої особи (замовника послуг) [8].

Згідно з рішенням Конституційного Суду України від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010 (у справі про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів) наукова діяльність трактується як різновид інтелектуальної і творчої діяльності, яка забезпечує реалізацію прав та свобод громадян і яка спрямована на отримання, поширення і використання нових знань, фахових навичок та їх практичне застосування [9].

Згідно зі ст. 5 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» головним суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності є вчений.

Вченим є будь-яка фізична особа, яка, проводить фундаментальні та/або прикладні наукові дослідження (п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність») [8].

Наукова діяльність, якою займаються вчені, не може обмежуватися лише діяльністю у наукових установах, закладах вищої освіти, наукових підрозділах установ, організацій, підприємств. Наукова діяльність – це діяльність, час зайняття якою зараховується до стажу наукової роботи відповідно до ст. 35 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»[8]. В іншому разі, науковою діяльністю можна вважати діяльність, зміст якої становлять фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Відповідно, науково-технічна діяльність – це наукова діяльність, спрямована на одержання та використання нових знань для розв'язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних і гуманітарних проблем, основними видами якої є прикладні наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки.

Під творчою діяльністю, у Законі України «Про культуру», розуміється індивідуальна чи колективна творчість, результатом якої є створення або інтерпретація творів, що мають культурну цінність [10].

Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової та технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами

інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 54 Конституції України) [11].

При цьому, результатом творчої діяльності, можуть бути твір/інтерпретація твору, які мають культурну цінність (термін «культурні цінності» вживається у значенні, закріпленому у Законі України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей») [7].

Окрім того, у ст. 7 Закону України «Про культуру» свобода творчості передбачає право на зайняття творчою діяльністю як на професійній, так і на аматорській основі [10].

Термін «медична практика» вживається в контексті законодавства про охорону здоров'я. Медична практика — це вид господарської діяльності у сфері охорони здоров'я, який провадиться закладами охорони здоров'я та фізичними особами-підприємцями з метою надання медичної допомоги та медичного обслуговування на підставі ліцензії (ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 285) [12].

Отже, загалом, медична практика — це діяльність, яка пов'язана з комплексом певних спеціальних заходів, спрямованих на сприяння покращенню стану здоров'я, підвищення санітарної культури і створення відповідних умов, запобігання захворюванням та інвалідності, а також на діагностику і допомогу особам з гострими і хронічними захворюваннями й реабілітацію хворих та інвалідів, яку можуть здійснювати тільки ті особи, які мають спеціальну освіту. Вище зазначений термін передбачений для застосування саме до господарської діяльності у відповідній сфері.

А в контексті антикорупційного законодавства мова йдеться не про господарську чи підприємницьку діяльність зі здійснення медичної практики, а саме про можливість займатися такою практикою в державних, комунальних чи приватних закладах охорони здоров'я. (за наявності ліцензії).

У законодавстві України не закріплені визначення «інструкторська та суддівська практика зі спорту», але згадуються види практики, які тісно пов'язані зі здійсненням спортивно-тренувальної діяльності [7].

Спортивно-тренувальна діяльність – це невід'ємна складова частина роботи будь-якого навчального спортивного закладу. До основних форм спортивно-тренувальної діяльності у навчальних спортивних закладах належать: групові та індивідуальні навчально-тренувальні, теоретичні заняття, самостійна робота за індивідуальними планами, медико-відновні заходи, участь у змаганнях, централізовані навчально-тренувальні збори, робота в спортивно-оздоровчих таборах, інструкторська та суддівська практика.

Спортивні судді – це фізичні особи, які пройшли спеціальну підготовку та отримали відповідну кваліфікаційну категорію, та уповноважені забезпечувати дотримання правил спортивних змагань, положень (регламентів) про

змагання, а також забезпечувати достовірність зафіксованих результатів (ч. 1 ст. 41 Закону України «Про фізичну культуру і спорт») [13].

Різновиди посад інструкторів, діяльність яких є спортивною: інструктор з фізкультури; інструктор-методист з альпінізму; інструктор-методист з виробничої гімнастики; інструктор-методист з туризму; інструктор-методист з фізичної культури та спорту; інструктор-методист спортивної школи; інструктор-методист тренажерного комплексу (залу); інструктор навчально-тренувального пункту; спортсмен-інструктор; спортсмен-інструктор збірної команди України тощо.

Після розгляду дозволених видів діяльності, необхідно зазначити і заборонені види. До заборонених видів діяльності слід віднести: підприємницьку діяльність та іншу оплачувану діяльність.

Підприємництво — це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку (ч. 1 ст. 42 ГКУ) [14].

Згідно із вищевикладеним, можемо зробити висновок, що викладацька, наукова і творча діяльність, а також медична, інструкторська та суддівська практика зі спорту теж можуть бути видами підприємницької діяльності, якщо особа займається вищевказаними видами діяльності як ФОП і має на меті отримання прибутку. У такому разі, матиме місце істотне порушення заборони, передбаченої у п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції» [1].

Також слід відмітити, що володіння корпоративними правами не вважається підприємництвом. Згідно зі ст. 167 Господарського кодексу України. Корпоративні права — це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами. Володіння корпоративними правами не вважається підприємництвом. Законом можуть бути встановлені обмеження певним особам щодо володіння корпоративними правами та/або їх здійснення. Тому в такому разі, можна стверджувати, що державні посадовці мають право на володіння корпоративними правами [14].

Інша оплачувана діяльність – це будь-яка діяльність, що не містить ознак підприємницької та полягає у виконанні робіт та/або наданні послуг, які оплачуються або можуть бути оплачені у майбутньому.

Обмеження, що міститься в п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції» зосереджене не на винагороді за результатами здійснення нею іншої, ніж виконання функцій держави або місцевого самоврядування,

діяльності, а саме на зайнятті такою діяльністю, яка оплачується чи може бути оплачена.

Тому, саме факт зайняття особою іншою оплачуваною діяльністю (умови щодо здійснення певної діяльності на платній чи безоплатній основі можуть визначатися, у тому числі, законодавством, трудовим чи іншим договором, статутом та іншими документами юридичної особи), незалежно від фінансових результатів такої діяльності, свідчитиме про порушення зазначених вимог Закону.

Відповідно до змісту Порядку №43 [4] можна займатися окремими видами діяльності у робочий час, але лише за умови отримання дозволу від керівника і при чому без отримання заробітної плати. Про те якою повинна бути форма дозволу – усною чи письмовою – не зазначається, але взявши до уваги те, що державний службовець у свій робочий час повинен знаходитися на робочому місці, то було б доцільно оформити такий дозвіл у письмовій формі. Необхідно взяти до уваги те, що надавати дозвіл – це право керівника, а не обов'язок, бо надання керівником письмового дозволу державному службовцю на зайняття незабороненими видами діяльності у позаробочий час чинне законодавство України не передбачає.

Вважаємо доцільно зазначити, що медичну, інструкторську та суддівську практику зі спорту, а також різновиди викладацької, наукової та творчої, які не ввійшли до п.п. 2 – 7 Переліку № 43 [4], можна займатися лише у позаробочий час.

На противагу вищезазначеному хочемо згадати окремі положення рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень законів України «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» (справа про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів) від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010 [7; 15], у якому зазначено, що з метою ефективного використання робочого часу державними посадовими особами законодавець може передбачати додаткові дозвільні механізми (регулятори), які унормують їхню участь у науковій і викладацькій діяльності не за основним місцем роботи, проте не шляхом визнання цих дій корупційними і встановлення адміністративної відповідальності лише безпосередньо за факт здійснення її не в позаробочий час. Конституційний Суд України вважає, що визнання «корупційним правопорушенням» зайняття особами, зазначеними в п. 1, 2, 3 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції», викладацькою, науковою та творчою діяльністю, медичною практикою, інструкторською та суддівською практикою зі спорту в межах

робочого часу (крім осіб, визначених у ч. 1 ст. 120 Конституції України) не відповідає змісту ст. 3, 22, 64, 78, 127 Конституції України, а отже, положення п. 2 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» стосовно застосування словосполучення «що здійснюються в позаробочий час» щодо застосування словосполучення «у позаробочий час» є неконституційними. Попри те, що положення Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» нині є нечинними, рішення Конституційного Суду України не втрачає своєї юридичної сили, оскільки підтвердило факт порушення встановлених у Конституції України обмежень займатися іншою дозволеною діяльністю лише в робочий час. Спеціальних обмежень із цього питання Закон України «Про запобігання корупції» не містить [7; 15].

Висновки. Аналізуючи вищевикладене вважаємо, що наразі в органах публічної влади працює значна кількість осіб, які мають величезний практичний досвід. Раціональним для поліпшення навчання є поєднання цього досвіду з науково-педагогічною та викладацькою діяльність. Надання освітніх послуг, при поєднанні науки та практики набуде лише позитивних наслідків. Освіта, це наше майбутнє, тому для підвищення кваліфікації майбутніх спеціалістів вважаємо доцільним дозволити виконувати викладацьку роботу за сумісництвом в робочий час за основним місцем роботи за згодою керівництва.

З'ясовано, що суміщення є поєднання працівником своїх функціональних обов'язків разом з додатковими у межах одного трудового договору і у одній державній установі в межах свого робочого часу, яке не відображається у табелі робочого часу і за умови домовленості службовця і керівництва на таку роботу за умови вільної штатної одиниці для виконання роботи за суміщенням.

Література:

1. «Про запобігання корупції» Закон України від 14 жовтня 2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18

2. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08

3. Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 26 серпня 2020 року № 127/26237/17. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/91314115

4. «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» Наказ Міністерства праці України Міністерства юстиції України Міністерства Фінансів України від 28 червня 1993 №43. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-93

5. «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій» Постанова Кабінету Міністрів від 3 квітня 1993 року № 245. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/245-93-%D0%BF

6. «Про освіту» Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19

7. Бухтіярова І.Г., Осіпова Я.О. Адміністративно-правова характеристика сумісництва в публічній службі. Часопис Київського університету права. 2021. Випуск 4. С. 75-79. DOI: https://doi.org/10.36695/2219-5521.4.2021.14

8. «Про наукову і науково-технічну діяльність» Закон України від 26 листопада 2015 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19

9. Рішення Конституційного Суду України від 06 жовтня 2010 року № 21-рп/2010. URL: https://ccu.gov.ua/docs/617

10. «Про культуру» Закон України від 14 грудня 2010 року № 2778-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17

11. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

12. «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» Постанова Кабінету Міністрів України від 02 березня 2016 року № 285 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF

13. «Про фізичну культуру і спорт» Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12

14. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

15. Рішення Конституційного Суду України від 06 жовтня 2010 року № 21-рп/2010. URL: https://ccu.gov.ua/docs/617

References:

1. «Pro zapobihannia koruptsii» [On Prevention of Corruption]. Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18. [in Ukrainian].

2. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy [Code of Labor Laws of Ukraine] vid 10 hrudnia 1971 roku № 322-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08 [in Ukrainian].

3. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu Verkhovnoho Sudu [Resolution of the Civil Court of Cassation of the Supreme Court] vid 26 serpnia 2020 roku № 127/26237/17. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/91314115 [in Ukrainian].

4. «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro umovy roboty za sumisnytstvom pratsivnykiv derzhavnykh pidpryiemstv, ustanov i orhanizatsii» [On the approval of the Regulation on the conditions of part-time work of employees of state enterprises, institutions and organizations] Nakaz Ministerstva pratsi Ukrainy Ministerstva yustytsii Ukrainy Ministerstva Finansiv Ukrainy vid 28 chervnia 1993 №43. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0076-93 [in Ukrainian].

5. «Pro robotu za sumisnytstvom pratsivnykiv derzhavnykh pidpryiemstv, ustanov i orhanizatsii» [On part-time work of employees of state enterprises, institutions and organizations] Postanova Kabinetu Ministriv vid 3 kvitnia 1993 roku № 245. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/245-93-%D0%BF [in Ukrainian].

6. «Pro osvitu» [On Education] Zakon Ukrainy vid 05 veresnia 2017 roku № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 [in Ukrainian].

7. Bukhtiiarova I.H., Osipova Ya.O. (2021). Administratyvno-pravova kharakterystyka sumisnytstva v publichnii sluzhbi. [Administrative and legal characteristics of co-operation in public service.]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava. Vypusk 4. S. 75-79. DOI: https://doi.org/10.36695/2219-5521.4.2021.14 [in Ukrainian].

8. «Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist» [On scientific and scientific and technical activity] Zakon Ukrainy vid 26 lystopada 2015 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19 [in Ukrainian].

9. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine] vid 06 zhovtnia 2010 roku № 21-rp/2010. URL: https://ccu.gov.ua/docs/617 [in Ukrainian].

10. «Pro kulturu» [On Culture] Zakon Ukrainy vid 14 hrudnia 2010 roku № 2778-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17 [in Ukrainian].

11. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine] vid 28 chervnia 1996 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 [in Ukrainian].

12. «Pro zatverdzhennia Litsenziinykh umov provadzhennia hospodarskoi diialnosti z medychnoi praktyky» [On the approval of licensing conditions for conducting business activities in medical practice] Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02 bereznia 2016 roku № 285 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF [in Ukrainian].

13. «Pro fizychnu kulturu i sport» [On physical culture and sports] Zakon Ukrainy vid 24 hrudnia 1993 roku № 3808-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12 [in Ukrainian].

14. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine] vid 16 sichnia 2003 roku № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15 [in Ukrainian].

15. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine] vid 06 zhovtnia 2010 roku № 21-rp/2010. URL: https://ccu.gov.ua/docs/617 [in Ukrainian].